

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-227-2-82>

**PECULIARITIES OF TRANSLATION
OF MODAL CONSTRUCTIONS AND VERBS
IN ENGLISH LITERATURE INTO UKRAINIAN**

**ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ
МОДАЛЬНИХ КОНСТРУКЦІЙ ТА ДІЄСЛІВ
В АНГЛІЙСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ**

Kravchuk V. V.

*Senior Teacher at the Department of
Applied Linguistics
National Aerospace University
"Kharkiv Aviation Institute"
Kharkiv, Ukraine*

Кравчук В. В.

*старший викладач кафедри
прикладної лінгвістики
Національний аерокосмічний
університет імені М. С. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»
м. Харків, Україна*

Вживання модальних дієслів, що висловлюють ставлення мовця до можливої дії, істотно різняться в інших мовах як за якісними (семантичними), так і за кількісними відношеннями. На думку дослідників, модальні дієслова в англійській мові можна зустріти щонайменше вдвічі частіше, ніж в українській.

Модальні дієслова (can, could, must, should, may, might, will, would, shall) – це модальні допоміжні дієслова, які виражають не дію або стан, а відношення особи до дії або стану, виражених головним інфінітивом. Вони допомагають нам підкреслити, що дія можлива чи неможлива, дозволена або заборонена, необхідна, бажана чи необов'язкова. Існують також квазімодальні допоміжні дієслова: ought to, need to, has to.

Робота модальних допоміжних засобів полягає в тому, щоб висловити можливість (гіпотеза, майбутнє, сумнів) і необхідність (за умови, що або те, або те обов'язково має бути); тобто питання, що виходять за межі фактичного тут і зараз. Це відоме як *irrealis* – нереалістичне. Оскільки ми витрачаємо багато часу на роздуми та розмови про нереалістичне, модальні допоміжні речовини дуже поширені [5, с. 19].

Часто одне й те саме модальне дієслово використовується для вираження різних значень. Наприклад:

I shall have plenty to tell you when I see you. – Я буду мати багато чого тобі розповісти, коли побачу тебе. (Велика впевненість)

Shall I go and make dinner? – Мені піти і приготувати вечерю?
(Пропозиція)

She may be a friend of Richard's. – Вона може бути другом Річарда.
(Можливість)

You may go now if you've finished. – Ви можете йти зараз, якщо ви закінчили. (Дозвіл)

The traffic isn't heavy. We should be there in an hour. – Трафік не інтенсивний. Ми повинні бути там через годину. (Велика ймовірність)

Children should look after their parents in old age. – Діти повинні доглядати за своїми батьками в старості. (Слабке зобов'язання)

За значенням модальні слова поділяють на дві групи: 1) ті, що передають значення реальності, достовірності, ствердження (безперечно, безумовно, дійсно, звичайно, зрозуміло, природно, справді, щоправда і под.), 2) ті, що виражають значення можливості, ймовірності, припущення (видно, вірогідно, здається, ймовірно, мабуть, може, можливо, очевидно, напевно, певно та ін.); модальні слова походять від різних частин мови, які набули синтаксичної функції вставних слів, але здебільшого цей клас слів зростає за рахунок прислівників прикметникового походження (безперечно, безумовно, дійсно, звичайно, зрозуміло, ймовірно, певно), тому їх нерідко зараховують до модальних прислівників, водночас інша група модальних слів сформувалася на основі дієслівних форм третьої особи (здається, може, розуміється) [4, с. 41].

Модальні слова походять від різних відмінюваних і невідмінюваних розрядів слів. Цей процес переходу полягає в тому, що слово втрачає своє попереднє лексичне значення і починає служити лише для вираження ставлення мовця до висловлюваної думки чи якоїсь її частини. Тому модальні слова здебільшого однозвучні з іншими частинами мови, а саме:

1) модальні слова однозвучні з словами, що належать до категорії стану, наприклад: *видно, чути, зрозуміло, ймовірно* та ін.

2) модальні слова однозвучні з прислівниками, наприклад: *дійсно, певно, безперечно, вірно, справді* та ін.

3) модальні слова однозвучні з дієслівними формами, наприклад: *призначаюсь, бачиш, бачите, знаєш, віриш, кажуть, передають, здається, виходить, зрозуміло, знати, признатися* та ін.

4) модальні слова однозвучні з іменниковими формами, наприклад: *на жаль, на щастя, на радість, словом* та ін. [2, с. 53].

Існує ще декілька словосполучень, в основі яких лежать слова, однозвучні або з дієсловом (*відверто кажучи*), або з іменником (*на превеликий жаль*)» [3, с. 39].

Існує багато слів, які також виражають модальність, окрім модальних дієслів. Це слова, які висловлюють міру впевненості чи обов'язку [1, с. 143].

Висловлення ступеню визначеності (впевненості):

Прикметники: **possible** – можливий, **probable** – ймовірний, **certain** – певний, **sure** – впевнений, **likely** – імовірний, **unlikely** – малоімовірний, **definite** – точний / певний, **clear** – ясний / зрозумілий / логічний, **obvious** – очевидний.

Прислівники: **possibly** – можливо, **probably** – мабуть / напевно, **certainly** – безперечно, **surely** – безсумнівно, **definitely** – безумовно, **clearly** – ясно / зрозуміло, **obviously** – очевидно.

Висловлення ступеню повинності (обов'язку):

Прикметники: **necessary** – необхідний, **compulsory** – примусовий / обов'язковий, **obligatory** – обов'язковий / неодмінний, **essential** – істотний / суттєвий.

Прислівники: **necessarily** – обов'язково, **perhaps** – певно / можливо, **maybe** – можливо.

Приклади:

Is it possible to ring us back when my husband is home? (or Can/could you (possibly) ring us back when my husband is home?) – Чи можна нам передзвонити, коли мій чоловік буде вдома? (або чи могли б Ви (можливо) передзвонити нам, коли мій чоловік буде вдома?)

I'm thinking of possibly buying a house now. (I might buy a house.) – Я думаю про те, щоб можливо купити будинок. (Я можу купити будинок.)

I met Gary in Wales when I was at university there and we ideally wanted to stay in Wales. Not necessarily in South Wales. – Я зустрів Гепі в Уельсі, коли навчався там в університеті, і ми в ідеалі хотіли залишитися в Уельсі. **Не обов'язково** в Південному Уельсі.

Ще приклади словосполучень, за допомогою яких можна виразити модальність [5, с. 21]:

Розмовна англійська:

Ці вирази також дуже поширені в неформальному мовленні: **for certain** – безперечно, **for sure** – безсумнівно, **for definite** – напевне, точно.

Приклади:

It's nice to get something for free, that's for sure. – Це безсумнівно приємно, отримати щось безкоштовно.

We think Graham is coming. We don't know for certain. (or for sure/for definite). – Ми думаємо, що Грем прийде. Ми не знаємо напевне.

Крім того, деякі вирази з дієсловом *to be* мають модальне значення.

Приклади:

I'm about to eat. Can I phone you back? Я збираюся їсти. – Чи можу я тобі передзвонити?

She won't be able to concentrate. – Вона не зможе зосередитися.

Only one person was able to beat the record. – Лише одна людина змогла побити рекорд.

Отже, у багатьох випадках модальні дієслова та конструкції перекладаються сталими відповідниками в українській мові, які були представлені нами у прикладах, але все-таки іноді ми можемо не знаходити чіткого еквіваленту (слова або словосполучення), тоді допомагає інтонація та розуміння ситуації, про яку йдеться мова навколо цього речення.

Для уникнення проблем з перекладом модальних дієслів та конструкцій потрібно чітко вивчити особливості значень цих слів в різних контекстах та навчитися бачити і розуміти що саме хотів передати автор, виходячи із тексту та інтонації.

Література:

1. Бунь О. А. Художній текст крізь призму можливих світів: модально-референційний аспект. *Вісник київського лінгвістичного університету. Серія Філологія*. Наукове видання т. 6, № 1 ; за ред. М. П. Кочергана. К. : КНЛУ, 2000. С. 141–148.
2. Вихованець І. Теоретична морфологія української мови. К., 2004. 53 с.
3. Горпинич В. О. Українська морфологія. Дніпро : ДДУ, 2000. 41 с.
4. Раєвська Н. Н. *Modern English Grammar: Підручник*. М. : Виц. Школа, 1976. 300 с.
5. Скибицька Н. В. Епістемічна модальність в англійській мові (діахронічний аспект) : автореф. дис. ... канд. філол. наук. К., 2004. 21 с.